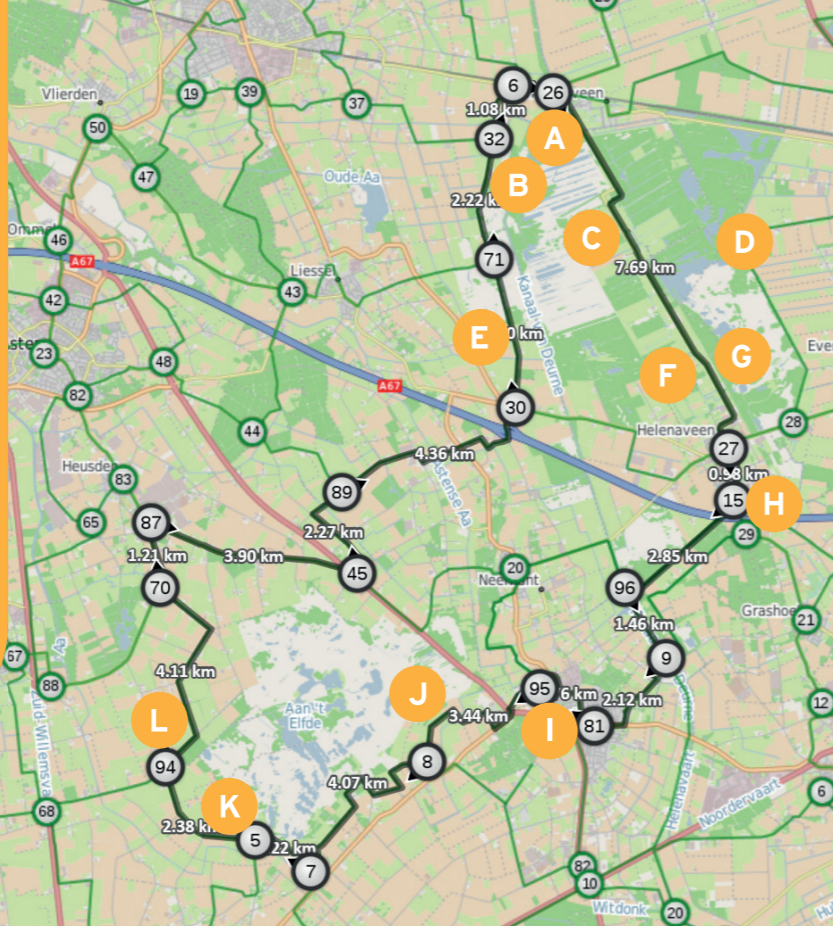

Provincie Noord-Brabant

provincie limburg

H Helenaveen | Wandeltip

3,1km via knooppunten:
84-89-88-83-84

Blauw route 6 km

De geschiedenis van Meijel, maar ook de eigen taal, de vaak armoedige boerderijtjes, de herbergen en de werkzaamheden van de bewoners werden vele eeuwen lang volledig bepaald door de geïsoleerde ligging in de Peel. Tot 1853 was Meijel het enige dorp in die Peel. Meijel ontstond op een natuurlijke plaats. Het ontwikkelde zich immers op de Peelhorst ten oosten van de Peelrandbreuk, die onder de Peel doorsnijdt en daar, zoals op 13 april 1992, zorgt voor aardbevingen. Over die lange rug van zandhoogten op de Peelhorst baande men zich een weg door de Peel. Geen geweldige weg, want delen ervan liepen over het zachte veen en moesten jaarlijks verhoogd worden. Dit was ook in de negentiende eeuw nog de enige weg door het centrum van de Peel, die het hele jaar redelijk goed begaanbaar was. Pastoor Wouters beschreef hem in 1900 als de 'via regia antiqua', de oude weg die van 's-Hertogenbosch, via Deurne, Meijel en Roggel, naar Keulen liep. Niet anders dan in vroeger eeuwen werd aan de oude weg door de Peel tijdens de Tweede Wereldoorlog, vooral in 1944, veel verwoest, omdat Duitsers en Geallieerden elkaar op die enige doorgangsweg heen en weer stootten.

Helenaveen is ontstaan als veenontginningsnederzetting. Jan van de Griendt stichtte in 1853 de Maatschappij Helenaveen, genoemd naar zijn vrouw Helena. Via de, met de hand gegraven Helenavaart, werd de turf afgevoerd naar het station Helenaveen (De Halte). Helenaveen kende zelfs een drijvende turfstrooifabriek! Vanaf 1870 werd niet alleen aan turf, maar ook aan tabak geld verdiend. Op de Peelgrond groeiden de tabakspanten goed. De tabakscultuur kwam na 15 jaar ten einde vanwege de concurrentie van goedkope tabak uit Indië. Wie vandaag Helenaveen bezoekt, treft er nog een oude turfstrooifabriek en de tijdens de veenontginning ontsane karakteristieke vaarten en wijken. De tabaksdrogerijen zijn nog te vinden aan de Geldersestraat. In het centrum vindt men een turfspoer, er staat een monument ter herinnering aan WOII en naast de protestante kerk een kazemat. Om deze Peeltroef te vervolmaken staat voor de toekomst een informatiebord op het plein gepland.

I Medelo Meijel | Wandeltip

Van kruispunt naar de pelen wandel- en fiets route | Ommetje Ken Meijel download via www.peelgeluk.nl | Struinpad

Diverse knooppunten routes

J Vossenbergr | Wandeltip

5,2 km via knooppunten:
34-62-60-23-34

De Vossenbergr is onderdeel van de Peel-Raamstelling, die in 1939 werd aangelegd als verdedigingslinie i.v.m. oorlogsdreiging vanuit Duitsland. De linie liep van Grave aan de Maas via De Rips, Griendtsveen, Helenaveen, Meijel en Nederweert tot aan de Belgische grens. Op de Vossenbergr liggen zeven kazematten. De verdedigingswerken op dit complex zijn redelijk goed bewaard

gebleven en nu nog te bekijken. Het complex toont een stukje militaire geschiedenis en is nu Rijksmonument. De kazematten zijn gelegen aan de rand van natuurgebied en rondom treft de bezoeker landbouwgebied. Het Dorpsoverleg Meijel droomt ervan om in de toekomst een uitkijktoren en informatiebord te realiseren bij één van de kazematten.

K Buitencentrum de Pelen | Wandeltip

4,8 km via knooppunten:
82-86-55-75-86-82

Rode route 3 km
Gele route 2 km rolstoelpad
Blauw route 6 km

Het Buitencentrum de Pelen in Ospel is de toegangspoort tot het Nationaal Park De Groote Peel. Of je nu een wandelroute zoekt, je eigen wandeling wilt uitstippelen, een excursie wilt boeken, een speurtocht voor een kinderfeestje of informatie zoekt over het gebied; het kan allemaal in het Buitencentrum De Pelen. De twee kilometer gele wandelroute rondom het Meerbaansblaak is geschikt voor rolstoelen en scootmobiel. Een deel van het gebied is toegankelijk gemaakt door de aanleg van knuppelbruggen. Wandelend over deze bruggen ligt het veenmos, de belangrijkste plant van het hoogveen, aan uw voeten. In voorjaar en zomer zijn de blauwborst en de roodborsttapuit te spotten. Weids, nat en stil, dat zijn de te beleven elementen. Tijdens een wandeling door het gebied zijn op veel plaatsen de sporen van de turfwinning nog te zien: bijvoorbeeld de turfputten en turfvaartjes. De kans is groot dat u wandelt over een peelbaan. Daar stond vroeger de turf te drogen en werd er over vervoerd naar de bewoonde wereld- Bij het startpunt van de wandelroutes staat een monument ter nagedachtenis in de 2e Wereldoorlog omgekomen vliegtuigbemanningen.

L De Moost | Wandeltip

10,6 km via knooppunten:
11-41-38-40-15-14-11

Deze Peeltroef heeft een interessante cultuurhistorische geschiedenis, maar daarvan is nu niet veel meer terug te zien. Bijvoorbeeld de veenkolonie Moost en de het kantoor van de Maatschappij Griendtsveen en de turfstrooifabriek aan de Weerterbaan. De Jan Smitslaan was vroeger het Peel kanaal. Er zijn plannen om deze Peeltroef aantrekkelijk te maken voor bezoekers via een te ontwikkelen cultuurhistorische wandelroute.

Peelgeluk voor jou & Meijel

Turf Flora
boerderij Natuurpaden Natuur
Peeltroeven fietstocht
Vogelrijkdom Hoogveenmoe
Fauna Peelgebied

de pee!
natuurlijk

www.peelgeluk.nl | www.depeelnatuurlijk.nl

De Peel echt beleven per fiets van Peeltroef naar Peeltroef

Op diverse locaties in en rond de Deurnsche Peel, Mariapeel en De Grote Peel worden Peeltroeven gerealiseerd. Peeltroeven zijn belangrijke en mooie plekjes van de Peel. Elke troef is speciaal en heeft een verhaal. Samen vertellen de troeven de geschiedenis van de Peel. Met als rode draad; turf, oorlog en hoogveen. Peeltroeven zijn een 'werk in uitvoering'; de komende tijd worden alle locaties voorzien van informatie en inrichting. De troeven zijn straks één voor één herkenbaar door zogenoemde 'beeldmerken'. Bestaande uit de hoogveenzuil en turfkruiwagen die op alle locaties ter herkenning worden geplaatst.

De fietsroute is ongeveer 50 km lang en is te fietsen in een tijdsbestek van 3 1/2 uur. De route is een knooppuntenroute en u kunt dus starten in bijvoorbeeld de peeldorpen Helenaveen, Griendtsveen en Meijel.

Op de route zijn diverse horecagelegenheden maar op mooie rustplaatsen in de pelen is het ook heerlijk om te picknicken. Bij elke Peeltroef zijn in de directe omgeving gemarkeerde wandelroutes te vinden.

Voor meer informatie:
www.peeltroeven.nl | www.peelgeluk.nl | www.peelnatuurlijk.nl

Toelichting Hoogveenzuil en turfkruiwagen

De Hoogveenzuil is ontworpen alsof men een pilaar heeft laten staan van de meters dikke laag veen die in de peel afgegraven is. Met de sporen van het steken van de turven aan de voorzijde, en een oplegger in de bovenzijde gestoken om aan te geven wat voorheen het maaiveld was.

Als uitgangspunt voor de bank heb ik het typische langgerekte zijaanzicht van de turfkruiwagen genomen zoals deze in de Peel veelvuldig gebruikt is. Lange burries, met helemaal aan het uiteinde een grof wiel geplaatst. De kruiwagen is gestileerd tot zijn essentiële lijnen. Uitgevoerd in duurzaam eikenhout en cortenstaal. Met dit ontwerp zet ik een frisse blik op de iconische turfkruiwagen neer. Duidelijk herkenbaar maar toch eigentijds vormgegeven.

Dirk Verberne
Beeldend kunstenaar - vormgever

A Griendtsveen | Wandeltip

3,2 km via knooppunten:
17-11-12-18-17

Gele route 1 km Rode route 2 km,
blauwe route 2,5 km

Vroeger, in de tijd dat de turfstekers actief waren, stond hier spoorwegstation De Halte. Het 'zwarte goud' van de Peel werd er per spoor Europa ingestuurd. Nabij De Halte ligt het Defensiekanaal, onderdeel van de Peel-Raamstelling, een blijvende herinnering aan de periode 1940-1945. Het kanaal werd in 1939 vanuit Griendtsveen gegraven. Hier zie je ook nog de kazematten (geschutskelders). Griendtsveen ontstond als uitvloeisel van de bedrijfsactiviteiten van de gebroeders van de Griendt die in 1885 de exploitatie van 2 turfstrooifabrieken startten. Wie nu het schilderachtige dorpje Griendtsveen bezoekt, proeft nog de sfeer van toen. Ophaalbruggetjes, kanaaltjes, de Villa en apostelwoningen houden de herinnering levend. In de toekomst wil men nieuwe hoogveengroei tot stand brengen. Om de bezoekers van dienst te zijn, zou op deze Peeltroef een vlonder in het veen en een kunstobject over vervoer van turf geplaatst moeten worden. Herberg de Morgenstond en het Toon Kortoomspark gaan deze peeltroef tot leven brengen.

B Siberië | Wandeltip

6,3 km via knooppunten:
10-11-12-13-14-10

Siberië kenmerkt zich als een stukje ongerepte Peel. In de tijd dat hier turf gewonnen werd, was er grote rivaliteit tussen de Maatschappij Helenaveen van Van de Griendt, en het Gemeentelijk Veenbedrijf Deurne. Van de Griendt weigerde zijn eigen kanaal, de Helenavaart, in gebruik te geven en dwong de gemeente daardoor zelf een nieuw kanaal te graven. Zo ontstonden er twee kanalen parallel aan elkaar. Het Kanaal van Deurne was bedoeld als afwatering van het veengebied en transport van de afgegraven turf. De turfvaartjes (wijken) in de Deurnsche Peel werden hierop aangesloten. Toen de turfontginning afliep, ontwikkelde zich de landbouw. Heden vind je er nog de boerderijen. Deze Peeltroef wordt in de toekomst de toegang tot de Peel. De hoogveenzuil en turfkruiwagen zijn door Natuurpoort de Peel geadopteerd. En zijn aan de slag gegaan met deze Peeltroef.

C Koningshoeven | Fietstip

18,6 km via knooppunten:
26-27-30-71-32-6-26

De Helenavaart is het decor voor een aantal monumentale boerderijen, de zogenaamde koningshoeven. Tussen 1908 en 1920 werden er negen grote hoeves gebouwd, aangelegd door de Maatschappij Helenaveen. De Maatschappij was oorspronkelijk opgericht tot ontginning en vervening van de Peel. Echter, na 1900 raakte het turfsteken op de achtergrond en brak er een nieuw tijdperk aan. Nu werd de landbouw het voornaamste bestaansmiddel van Helenaveen. De Hoeves kwamen tot stand met steun van het in 1889 opgerichte Koning Willem III-fonds, dat tot doel had, hulp te bieden aan Nederlanders in moeilijkheden. Naar aanleiding van de Koninklijke steun kregen de hoeves Koninklijke namen. Nu ook de landbouw in dit beschermd natuurgebied bemoeilijkt wordt, heeft een aantal hoeven een nieuwe bestemming gevonden. Zo is in Hoeve Willem III een ambachtelijke ijsmakerij gevestigd. De Oranjehoeve is een bed & breakfast en in de Wilhelminahoeve is een interieurbureau met showroom gevestigd. Vanaf deze Peeltroef is er een prachtig uitzicht op het nieuwe landschap, ontstaan na het beëindigen van het agrarisch gebruik. Bij deze Peeltroef is een educatieve watermeter geplaatst.

D De Zwarte Plak | Wandeltip

11 km via knooppunten:
1-2-4-41-20-1

Op deze plaats in de Peel lag vroeger een hoogveen-pakket van wel 5 tot 6 meter dik! Nu wil men het hoogveen weer terugbrengen in dit gebied, waarvoor het verhogen van de waterstand noodzakelijk is. Daardoor tref je in deze omgeving het unieke beeld van waterplassen met afstervende berken. Het gehucht de Zwarte Plak was tijdens WOII uitvalsbasis voor de verzetsbeweging. Geallieerde piloten en onderduikers werden er opgevangen. Er was een schuilkamer uitgegraven in een heiheuvel en in een, in het weiland ingegraven melkbus, werden pistolen bewaard. De Zwarte Plak is nu natuurgebied, als herinnering aan WOII is het defensiekanaal nog zichtbaar. In de toekomst richt men zich op nieuwe hoogveengroei en is het idee om zicht op de waterplas te creëren door middel van de aanleg van een nieuwe knuppelbrug. Het kunstwerk de Kameel van de Peel wordt onderdeel van deze peeltroef.

E Liesselse Kuilen | Wandeltip

9 km via knooppunten:
41-42-16-13-14-15-40-41

Een boerenkuil is een overblijfsel van kleinschalige turfwinning. Deze kuilen of turfwinningssputten komen vooral voor aan de randen van de vroegere hoogveengebieden. De ronde of onregelmatig gevormde gaten zijn vaak maar enkele tot hooguit tientallen meters groot. Na het afgraven van de turf, stonden de kuilen al snel weer vol water. Op deze waterkuilen vormden

zich veenmosdeksels. Daardoor was en is het betreden van het boerenkuilencomplex niet zonder gevaar. Deze Peeltroef bevindt zich zodoende in een afgesloten gebied. Ook zijn er plannen voor een uitkijktoren zodat de bijzondere kuilen van afstand goed bekeken kunnen worden om geen schade toe te brengen aan deze unieke restanten.

F Soemeer | Wandeltip

4,1 km via knooppunten:
57-58-59-87-58-57

Gele route 4,2 km

Soemeer ligt midden in het voormalig hoogveengebied. Vroeger werd op deze plek turf gewonnen. Nu is het een prachtig natuurgebied dat vrij toegankelijk is voor bezoekers. Voor de toekomst bestaat het idee op deze peeltroeflocatie een belevingsroute te realiseren. Die route loopt van Helenaveen richting de Karpervijver. De bezoeker kan op dit traject straks op diverse locaties elementen ontdekken die met de geschiedenis van het turfsteken te maken hebben. Deze elementen, ofwel belevingsaspecten, zullen interessant zijn voor kinderen. Ook bestaat de intentie op deze Peeltroef een kunstobject over turfwinning te realiseren.

G Biologisch Station | Wandeltip

4,1 km via knooppunten:
50-51-54-53-50

Rode route 3,3 km
groene route 3 km

Het Biologisch Station was vroeger een ontginnings-schuur van de Maatschappij Mariaveen, nu eigendom van Staatsbosbeheer en vertrekpunt van mooie wandelingen door de Mariapeel. De oude schaapskool van vroeger is nog te zien. De Mariapeel is onderdeel van het voormalig hoogveengebied, er werd turf gewonnen. Het veen had hier vroeger een dikte van 6 tot 8 meter. Hoogveen bestaat uit een pakket op elkaar gepakte, onverteerbare dode plantenresten en voornamelijk veenmos. Dit plantje leeft van regenwater en kan veel vocht vasthouden. Veenmos sterft aan de onderkant af maar groeit aan de bovenkant gewoon door. De natte bovenkant sluit de afgestorven delen eronder af van lucht, zodat er veen gevormd wordt, laag op laag op laag. Het ligt in de bedoeling bij deze Peeltroef een uitkijktroef te plaatsen. Voor de toekomst zijn er plannen om op deze locatie de veenmosgroei zichtbaar te maken.